

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Sententia Pelagianorum & Manichaeorum de miserijs purae naturae.
Ostenditur ex vi legis aeternae iniustum fore Deum si eas innocenti
creaturae imponeret.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

sunt, audeant disputare, & quibus possunt persuadere contendant, Deum iustum & apud quem non est iniquitas, parvulos à peccatis proprijs innocentes, si nec illo ex Adam obligati & obstricti sunt, morte perpetuà damnaturum. Sed ne portentum illud opinionis invaderent, tacite pramonet, quando, ut ante dixi, subjicit hoc esse absurdissimum & à iustitia Dei penitus alienum. Nam istius dogmatis absurditas tam enormis & ejus injustitia tam immanis Augustino visa est, ut facilius hominem cum Atheis sentire posse putet, quod cum anima extinguatur & corpus, & pariter justus injustique post mortem nulli sint, quam quod justus post mortem futuri sint miseri, beatiq; peccatores. Cùm enim induceret quemdam qui se nescire profiteretur quid post mortem futurum sit, sic eum compellat Augustinus: Sic ergo te alloquitur tanquam mihi dicas, nescio quid post mortem futurum sit. Profus ignoro an beati futuri sint iusti, & miseri peccatores; an pariter utriusque non sint futuri. Illud tamen quatenus nescias NON AUDEBIS DICERE POST MORTEM BEATOS FUTVROS PECCATORES, MISEROS JUSTOS. NON POTES DICERE, illos esse suspicaris pariter non futuros, in meliori tamen statu futuros impios; & iustos in malo post mortem futuros. NEC IGNORANTIA TVÁ TIBI POTEST SUGGERERE HOC. Quanta impietatis & absurditatis dogma esse, necessarium est, quod Augustinus tanta fiducia ab omnium hominum non modo doctorum atque proborum, sed etiam imperitissimorum impiissimorumq; suspitionibus rejicit: Quod nulla vel Ethnicorum impietas, nulla Pœtatum licentia, de Deo vel vero vel falso fingente ausa est: ut satis mirari nequeam solos aliquos Christianos inventos esse, qui cum ceteris deberent, uti pietate præcellere, ita & præ omnibus sentire de Deo in bonitate, eo tamen estreni quadam Philosophandi licentia protulerint ut Deo tantum nefas attribuerent, Cùm Augustinus clamet, Deus non damnat nec damnare potest innocentes: Absit quæ illa iustitia est? Tales nullo modo condemnari possunt; nullà iustitià hoc potest accedere; absurdissimum est, à iustitia Dei penitus

alienum; hoc est verum, hoc cuilibet occurrat, hoc manifestum est iustitiæ esse contrarium; non audebis hoc quantumvis hæreticus Pelagianus disputare, non audebis hoc quantumvis impius dicere non potes hoc dicere, nec ignorantia tua tibi potest hoc suggerere. Hæc & hujusmodi Augustinus passim tanquam de re exploratissima, evidentissima, certissimaq; ut quæ apud omnes Christianos, Pelagianos, ac tantum non Atheos in confesso est, identidem repetit. Eg ipsi quasi magna arcana & Augustino incognita perdocti, quia Deum omnium Dominum auctoremq; vitæ & mortis esse didicerunt, è diverso occurrunt; nulla omnino injustitia est si Deus damnet innocentes, nulla absurditas; nihil penitus à Dei iustitia alienum, si beatos omnes, nullo excepto in æternas deiciat penâs; quidlibet de nobis statuat, perdat, damnet, cruciet, torqueat, id iure factu suo.

Quod si isti disceptationi non dico Salomon in throno suo, sed vel Dionysius, vel Phalaris præsideret, ut judicaret, uter esset verus creaturæ rationalis Deus, hoc est auctor & Pater, an ille qui tanta habet erga creaturam suam viscera pietatis, tantam iustitiæ rectitudinem; tantam amicitia humanitatem atque stabilitatem, ut creaturam suam sine iniquitate ad æternos cruciatus damnare non posset, sed potius immeritam damnando naturæ propriæ sanctitatem, inhumanæ crudelitatis & injustitiæ perversitate violaret; an verò ille qui posse eam nulla ejus præcedente culpa æternis mancipare cruciatibus, sine dubio responderet pro illo Deo cuius iustitiæ rectitudinem ad intima usque penetrantem tueretur Augustinus, ut olim Salomon pro illa quæ filij sui cruciatus ferre non poterat, Hic est Pater eius, hic est verus Deus ejus. Nam omnium Deo detrahentium ora clausit, Salomon Deo plenus: Ipsam qui non debet puniri condemnare, exterrum assumas à tuavirtute. Argumenti illud quod ex absoluto dominio Dei petitur; quid & quantum valeat infra commodius ponderabimus.

CAPVT VI.

Sententia Pelagianorum & Manichæorum de miserijs puræ naturæ. Ostenditur ex vi legis æternæ injustum fore Deum, si eas innocenti creaturæ imponeret.

Sed quia non pauci sunt, qui licet sententiam illam de damnatione & cruciatibus beatorum, velut injustitiæ & immanitatis plenam detestentur, alijs tamen mitioribus malis creaturam innocentem sine ullo vel Dei vel creaturæ præiudicio affigi posse arbitrantur, præsertim in statu puræ naturæ, qui sine magno magno- rum cruciatuum cumulo esse non potest; proprius ad scopum nostrum propter quem ista

tractamus accedendum est videndumque utrum Deus, juxta doctrinam sancti Augustini, creaturam rationalem antequam peccato commeruerit, tot miserijs quod statim purorum naturalium post se trahit, posse affligere. Quod si non possit, subversus jacet fundamentis totus puræ naturæ status; ut qui non sit aliud, quam vastissimum omnium miseriarum corporis atq; animi seminarium.

Et quamvis jam utcumque sublucet ex

precedentibus, quid in hac etiam questione de sancti Augustini mente sentiendum sit, ut tamen idipsum lectori dilucidius, certiusque constet, hoc sine ulla tamen fluctuatione confirmo, tanquam dogma per universa latifundia sanctissimæ ejus doctrinæ sparsum, quod à primædijs susceptæ Catholicæ religionis usque ad extremum halitum docuit, sub Deo justo omnipotente ac bono, creaturam rationalem nullo modo posse tot tantisque miserijs ex quibus puræ naturæ status quasi confectus esse cruciari, nisi ejus culpa mereatur. Hæc doctrina basis est una capitalis, cui præcipua pars illius, quam adversus Manichæos Pelagianosque struxit, molis incumbit: quæ si subtrahatur doctrinam quam adversus illas pestes tradidit, tueri ab ineptijs, absurditatibus, paralogismis, apertissimisque falsitatibus impossibile est. Quod facile judicabit quisquis ea quæ juxta mentem ejus in sequentibus producturi sumus attentè ponderaverit.

Vbi ante omnia memoriâ repetendum est, id quod ante me dixisse memini, quid Pelagianum in hac re senserint, quid asseruerint Manichæi. Nisi enim probè sciatur, quid impugnet adversarius, quid tueatur reus, nunquam argumentorum vis perspecta esse poterit. Itaque Pelagianum in primis Iulianus ex professo tuebatur, parvulorum nascentium innocentiam non esse gratiæ sed naturalem, ut vitij seu peccati, ita & virtutis expertem. Omnes itaque quas oculis cernimus & mente quoque intelligimus miseras sive in animo, ignorantias, concupiscentias, ingenij tarditates, fatuitates, passionum insanias & hujusmodi; sive in corpore monstrositates, intrinsecus nascentes morbos ac miseras, extrinsecus irruentes calamitates, illamque totam erumnarum seriem quam experitur humana mortalitas, esse homini quemadmodum ceteris animalibus naturalem, hoc est ut uno verbo dicem, hominis ista esse pura naturalia in quibus à Deo conditus est. Quod diversis locis ita esse, & à Scholasticis quoque admitti, neque ab homine tantillum in sensu Pelagianorum & Augustini scriptis versato negari posse jam aliquoties ostendimus. Ex quo fit, ut consentaneè de generati suo nec mortem ipsam, malorum omnium corporis terribilissimam, malam esse dicere, sed vel bonam, vel certè indifferentem, cum apertè profiteantur apud Augustinum, quod mors non semper sit malum, cum & Martyribus sit causa præmijs, & bonam vel malam mortem dici faciat, non resolutio corporum, que excitabuntur in omni genere hominum, sed meritum diversitas, qua de humana libertate contingit. Similique proflus ratione, neque concupiscentiam, neque illam quasi simplicem ignorantiam esse volebant mala, sed affectiones quasdam indifferentes, vel etiam bonas quas bonus vel malus usus ex hominis libertate nasceretur, ut supra quoque declaravimus. Nimirum ut ita nemini mirum aut paradoxum videretur, quod ho-

minem à Deo quantumvis à peccatis alienis ac proprijs innocentem in statu tot tantisque affectibus obnoxio condi posse & conditum esse decernerent.

Manichæi contrariâ viâ inceserunt, cum enim intelligerent hæc esse revera magna creaturæ rationalis mala atque ita de Deo bono in bonitate sentirent, ut neque Deum eorum auctorem esse posse crederent, neque liberum hominis arbitrium, nisi per ambages iterum revolverentur in eundem Deum, tanquam creata libertatis auctorem, duo principia comminisci sacrilega impietate maluerunt, unum bonum & alterum malum, quam unum principium bonum tot tantorumque malorum causam statuendo majore ilud, ut eis videbatur sacrilegio tenerare. Vnde Augustinus de se cum esset Manichæus: *Quia non audebat anima mea, ut ei displiceret Deum meum, ne lebat esse tamen, quicquid ei displicebat, & inde erat in opinione duarum substantiarum.* Cujusmodi fuisse originem hæresis Manichææ multis in locis testis est Augustinus. Itaque dicebant omnia illa quæ nos vocamus, & verò sunt, & supra recensimus mala, in nobis esse orta non ex Deo bono sic insitente primitus in pura natura creaturam rationalem, quemadmodum Pelagianum dogma statuebat: neque rursus ab homine vitante naturam suam, quam Deus ille bonus primitus totam bonam insituerat, quemadmodum fides Christiana docet. Paris enim impietatis utrumque esse sentiebant, quod utroque modo vel directè, vel certè indirectè bonus Deus malorum auctor esse crederetur. Sed ea nata esse dicebant ex commixtione naturæ malæ seu mali, hoc est, naturæ quæ non corruptione boni superveniente vitata sit, seu ex bona facta sit mala, sed quæ ex natura sua naturaliter talis sit, ignara scilicet, malorum cupida, morbida, moribunda, ceteraque quotquot gemimus ex se scaturiens mala. Hæc autem commixtio naturæ malæ & bonæ, in eodem homine qua ratione facta sit, consistentibus inter se duobus principijs bono & malo, longa fabula est, neque ad peragendum id quod institimus necessaria. Ad hoc enim sufficit id quod jam jam explicuimus; quod ita se habere ex plurimis Augustini attestacionibus perspicuum est, & inferius plura dicturi sumus. Ex qua utriusque sententiæ explicacione colligitur, Manichæos & Pelagianos hæcenus puram naturam induxisse, quatenus utrique naturam sine gratiâ & sine peccato à principio creantem prodire sentiebant, sed hoc discrimine quod Pelagianum propter perspicuam certamque naturæ bonitatem etiam defectus ejus omnes bonos, seu non malos esse dicerent: Manichæi è contrario propter perspicuam certamque defectuum istorum malitiam, etiam naturam ipsam volebant esse malam. Hinc consequenter illi & naturam & defectus ejus referebant in principium bonum, hoc est in Deum verum creaturæ rationalis auctorem, hi in malum seu

in na-

lib. 4. ad
Bonif. c. 2.

semper sit malum, cum & Martyribus sit causa præmijs, & bonam vel malam mortem dici faciat, non resolutio corporum, que excitabuntur in omni genere hominum, sed meritum diversitas, qua de humana libertate contingit. Similique proflus ratione, neque concupiscentiam, neque illam quasi simplicem ignorantiam esse volebant mala, sed affectiones quasdam indifferentes, vel etiam bonas quas bonus vel malus usus ex hominis libertate nasceretur, ut supra quoque declaravimus. Nimirum ut ita nemini mirum aut paradoxum videretur, quod ho-

905

in naturam mali ex cuius conflictu cum natura boni, & ex utriusque commixtione quae propter infirmitatem principij boni formidantis regnis suis consecuta est, tota corporalis creatura prodidisset. His erroribus utriusque sectae ob oculos positus, sententia Augustini contra Pelagianos & energia argumentorum eius plenius percipietur.

Augustinus igitur adversus Pelagianos docet opinionem istam non solum re ipsa non esse veram, quia fides Christiana tradit omnem illam calamitatum seriem ex peccato primi parentis promanasse, sed etiam ratione naturali, multis modis ostendit eam esse non posse veram, quia vel recto & generali ordini creaturarum vel etiam diversis Dei attributis, e diametro ad versatur, ut eam proinde semper habeat tanquam vel contra naturalem exigentiam creaturae rationalis, vel etiam sapientissime tanquam profus impossibilem.

Et primò quidem sententia Augustini est, esse contra ordinem, rectam quae administrationem universitatis, ut miseria peccata praecedat. Natura quippe creaturae rationalis, hoc est, illius quae immutabilibus aeternae veritatis rationibus regitur & liberis motibus agit, hoc postulat, ut non affligatur, nisi ipsa causam dederit. Omnis enim miseria sive in corpore sive in animo est afflictio eius, quia est contra voluntatem eius, cum id ei auferatur quod recta voluntate appetit. Istam creaturam rationalis naturam Augustinus veluti basin adversus Haereticos collocavit, quando dixit: Creaturis praesentissimis, hoc est, rationabilibus spiritibus hoc praestitit Deus, ut si nolint corrumpi non possint, id est si obedientiam conservaverint sub Domino Deo suo, ac sic incorruptibili pulchritudine eius adhaeserint: Si autem obedientiam conservare noluerint, quoniam volentes corrumpantur in peccatis, nolentes corumpantur in parvis. Tale quippe bonum Deus est, ut nemini eum deserenti bene sit, Nimirum ita ut nullo pacto Deum deserenti bene esse possit quia repugnat natura rationali, quae nullo alio bono nisi solo Deo satisfieri, & ideo nec beari aut non nisi misera esse potest, sicut supra declaravimus; ita igitur eisdem naturae repugnat, ut non deserenti Deum male sit; hoc enim non minus cum recto ordine istius creaturae & universitatis administratione pugnat quam istud prius. Quod disertis verbis in alio loco tradit Augustinus: Si peccati eorum (animarum) detrahitur miseria perseverat aut etiam peccata praecedunt recte deformari dicitur ordo atque administratio universitatis. Ecce ordinem & administrationem universitatis deformatam, si miseria peccata praecesserit. Idem ipsum adversus Philosophos in libris de Civitate disputans, praefer ordinem rectum esse declarat, quo suus cuique locus datur, ut sine peccati merito miser quisquam fiat. Hoc autem sicut sine naturalis ordinis perturbatione esse non potest, ita nec ab autore ordinis Deo: Pax, inquit, omnium rerum est tranquillitas ordinis, ordo est pacis, ut in dispari quoque rerum sua cuique loca tribuens dispositio. Promis miser, quia in quantum miser sunt, utique in pace non sunt, tran-

A *quillitate quidem ordinis cavent, ubi perturbatio nulla est. Veruntamen quia merito iustaeque miseri sunt, in ea quoque ipse sua miseria, praeter ordinem esse non possunt. Non quidem communitur beatus, sed ab ratione ordinis lege serventur. Porro totum ordinem istum, quo & peccantibus miseria adesse, & non peccantibus abesse debet, ex aeternae legis praescripto fluere, quo naturalis ordo creaturae rationalis administratur, statim subijcitur: Misericordiores autem erunt, si pax, & cum ipsa lege non est, quae naturalis ordo administratur.*

Porro hanc esse aeternam legem jam supra capite secundo declaravimus, cum ex ea fieri diximus, quod peccatum impunitum esse non potest. Quicquid enim ibi ad illius sententiae probationem protulimus, multo magis ad hoc valet, ut eum qui nihil omnino mali fecit, miserum fieri non posse credamus. Cum enim lex incommutabilis aeternaque sit, quae iustum est ut omnia sint ordinatissima, tam impossibile est ordinatissimum esse, ut qui nihil egerit mali, male patiat, quam impossibile est ordinis perturbationem esse ordinem, ac Deum non esse Deum, Deus enim est ipsa illa incommutabilis veritas, quae clamat iustum esse, ut omnia sint ordinatissima, quae clamat ordinatissimum esse, ut qui male meritis fuerit, male patiat, & qui nihil mali fecit, nihil etiam mali patiat. Quod & Augustinus in eodem loco aperte profiteretur cum de aeterna lege dicit: Lex quae summa ratio nominatur, cui semper obtemperandum est, per quam mali nocentiam, boni beatam vitam merentur, quaedamque sit, ut non possit aliquando inultum esse, ut mali miseri, boni autem beati sint. Si lege aeterna iniustum esse non potest, ut boni beati sint, profecto iustum esse non potest, ut sint miseri. Et si hoc iustum esse non potest, profecto nec Deus illud facere potest, qui nihil nisi quod iustum est, facit. Nam ut Augustinus, contra illam summam naturam legem tam Deum nullo modo facit quam contra seipsum non facit. Huius igitur aeternae legis immobilitas vera radix est, cur, uti dixit Augustinus, Spiritus rationales si nolint, id est, si peccare noluerint, corrumpi non possint; haec item vera radix est; Cur deformatur ordo atque administratio universitatis, si miseria peccata praecedat. Semper enim & ubique iustum est, ut omnia sint ordinatissima. Cum ergo nunquam ordinatissimum esse possit, ut miseria peccata praecedat; nunquam etiam lex aeterna hoc dicere potest. Cum ergo pertingat à fine summae creaturae usque ad finem infimae, & sit insuperabilis rectitudinis & indispensabilis aequitatis, nihil omnino in universitatis administrationem irrumperere potest, quo ordinatissima illa sanctio perturbetur: Neque enim, ut optime sanctus Augustinus, sub Deo iusto miser esse quisquam nisi mereatur, potest.

D *Cum igitur tam arcta sit cohaesio inter miseriam atque peccatum, ut neque peccata praecedere neque non legi possit, hinc est, quod Augustinus ex pura ratione naturali cum Pelagianis, cum Manichaeis, cum quibuslibet etiam infidelibus disputans ex hoc ipso*

Pp 4

Lb. 10. tit. 1.

Lb. 10. tit. 1. c. 9.

Lb. 10. tit. 1. c. 13.

Aug. 10. tit. 1. lib. 1. c. 9.

Ibidem.

Lb. 10. tit. 1. c. 13.

Lb. 1. oper. imp. f. 33.

LIBER TERTIVS.

ipso quod criteria qualiscunque in creatura
rationali reperitur, mox peccatum necessa-
rio antecessisse concludit. Hinc in Psalmum
trigesimum octavum: *Videa me in malis, videa
me in pena, & apud te non video iniquitatem. Si
ergo ego in pena sum, & apud te iniquitas non est,
ponne restat ut pro iniquitate erudias hominem?*
Nonne idem est ac si diceret, impossibile est
ut ego in pena sim, nisi iniquitas mea com-
meruerit. Et quomodo hoc impossibile est
si in statu puræ naturæ homo à Deo pro-
ductus potest? Quod si forte dixeris Augusti-
num ex suppositione presentis status loqui,
de quo postea plura dicturi sumus, audi aliam
ejus ratiocinationem, cum adhuc esset Ma-
nichæus, & hoc ipsum diligentissime & ex
professo quæreret, quis longam illam pœna-
rum catenam qua victi sumus, humano ge-
neri texisset: *Et intendebam, inquit, ut cerne-
rem quod iudicem, liberum voluntatis arbitrium
causam esse ut malum facerem, & rectum iudi-
cium tuum ut pateremur, & eam liquido cernere non
videbam &c. Subleuabat enim me in lucem tuam,
quod tam me sciebam habere voluntatem quam me vi-
dere. Itaque cum aliquid vellem aut nollem, non aliud
tuam me velle aut nolle certissimus eram, & ibi esse
causam peccati mei, iam iamq; animadvertebam.
Ecce ex pura natura ratione naturali, sine
fide cognitam causam peccatorum creaturæ
rationalis. Nunc audi eadem naturalis ra-
tionis evidentiam collectam causam pœna-
rum ejus: *Quod autem inuitus facerem, in hoc
videlicet miseriarum statu, ubi ignorantia &
libidinibus ad peccatum pellimur, pati me po-
tius quam facere videbam, & id non culpam, sed
pœnam esse iudicabam; qua me non iniuste plecti, te
iustum cogitans, cito fatebar. Paralogismus ille
inignis est, si natura rationalis cum eisdem**

Lib. 7. con-
tra Pelag. 2.

Ibidem;

pœnis sine ullo peccato, sine ulla iniustitia
Dei condi potest.

Qua de causa nec illum ratiocinandi mo-
dum unquam Pelagiani probaverunt, qui pu-
ram naturam attulerunt, nec Scholastici cum
unquam probare possunt, quamdiu in co sta-
tu hominem condi posse contendunt. Sed
non hinc tantum, sed infinitis alijs locis idem
ipsum Augustinus contra Pelagianos & Ma-
nichæos tradidit: Utrosque enim pœnas sine
peccati merito inducentes illa ratiocinatione
prostravit. Nam in libris de libero arbitrio
ubi malorum causam aduersus Manichæos in-
dagat, cum similiter ignorantiam & difficul-
tatem, hoc est libidinum sævientium infir-
mitatem attulisset, quibus fieret ut homo
etiam quodammodo inuitus necessitate pec-
caret: *Pœnam, inquit, istam esse quis dubitet?*
*Omnis autem pœna si iusta est, peccati pœna est & sup-
plicium nominatur. Ecce omnem omnino pœ-
nam, hoc est miseriam, si tamen iusta est,
peccati pœnam esse testatur. Hoc est non
aliter creaturæ rationali infligi posse nisi ejus
peccata mereantur, alioquin enim hoc ipso
esset iniusta. Nam hoc est quod contra Pe-
lagianos dixerat: Neque enim sub Deo iusto miser
esse quisquam nisi mereatur potest. Sed quia ima-
ginari aliquis posset huiusmodi pœnas Deo
permittente vel ex necessitate materiæ, siue
corporis, siue animæ & corporis, in creatu-
ram rationalem irrepere posse sine iniustitia
Creatoris, quemadmodum ferè auctores pu-
ræ naturæ imaginari solent, paulò accura-
tius ex ratione divinæ providentiæ res ista
declaranda est, & naturæ puræ impossibilitas,
iuxta mentem Augustini sexcentis locis con-
signatam, demonstranda.*

Lib. 1. de
lib. arbit. 2.

CAPVT VII.

Idem probatur ex vi divinæ providentiæ cuius omnipotentia, vel
scientia, vel iustitia necessario læditur.

SANCTVS igitur Augustinus tanti
hoc argumentum fecit, quod ex provi-
dentia diuina hanc universitatem ad-
ministrante & quolibet fortuitos casus exclu-
dente petitur, ut non dubita verit hoc unicum
telum omnibus infidelibus opponere, eoque
solo cuncta eorum machinamenta de pura
natura, de malo naturali, de miserijs ex ne-
cessitate materiæ pullulantibus, frangere at-
que subvertere. Nam quamvis Scripturas sa-
cras, in quibus miseriarum nostrarum vera
causa recensetur, vel prorsus abijcerent, vel
non crederent, vel fallerent, fidemque Ecclē-
siæ de statu gratiæ in quo conditi sumus deri-
derent, hoc tamen argumentum quod so-
lummodo Deum auctorem & consequenter
gubernatorem universi esse supponit, tam
irrefragabilis evidentia esse censet aduersus
gentilium Philosophorum ignorantiam, qui
non dubitabat, hunc miseriarum statum esse
hominem naturalem, & aduersus Pelagianos
commentis qui eas puræ naturæ tribu-

bant, & aduersus Manichæorum insaniam,
qui eas ex naturæ malæ commixtione fluere
delirabant, ut nihil omnino vel ex proprijs
eorum erroneis principijs, quibus adhaerebant,
respondere posse iudicaret. Ipsum itaque cum
illis pestibus de miseriarum quarumlibet cau-
sa disputantem ac sagacem videamus.
Cum Platonis igitur de causa miseriarum quorundam
Angelorum disserens, quos ipsi bo-
nos quidem, tamen miseros esse fateri cogebantur,
sub Dei providentiæ nullam aliam
esse concludit nisi malitiam: *Qui (Apuleius) Lib. 9.
animo passiva, etiam misera dixisset, nisi pro eorum
cultoribus erubisset. Porro quia providentiæ summi
Dei, sicut etiam ipsi fatentur, non fortuita temeritate
regitur mundus, nunquam esset istorum aeterna
misera, nisi esset magna malitia. Ecce Deo mun-
dum gubernante nec dæmones animo passivos,
hoc est passionibus perturbari & consequenter
miseros esse non posse aduersus Platonicos
aliud opinantes putat, nisi malitia magna pre-
cesserit. Quamobrem, quæso, & quomodo*

Lib. 9.
de civitate Dei.